

המכרית

מתנות התופרת

פיונה ואלפי

פיונה ואלפי

מתנת התופרת

מאנגלית: דינה עזריאל

לרכישת הספר המלא לחצי כאן

פיונה ואלפי
מתנת התופרת

Fiona Valpy
THE DRESSMAKER'S GIFT

עורכות ראשיות: ורד רווה-שמואל, גלי אבני
עורכת: שרון שלו
הגהות: שפרה רווה
הגהה אחרונה: ורד בן-דוד
עימוד: שרית רוזנברג
עיצוב עטיפה: חן יאקה שומרון | 'לימונדה' סטודיו למיתוג

© הזכויות לציטוטים שמורות לבעלי הזכויות

Copyright © 2019 Fiona Valpy Ltd
Hebrew language copyright © 2022 Ahavot

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשרר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

© 2022 כל הזכויות בשפה העברית
שמורות לא(ה)בות 2018

נדפס בישראל 2022

סידור, עימוד, הפקה וקדם-דפוס במפעלי כנרת, זמורה, דביר – מוציאים לאור בע"מ
רח' אגוז 6, פארק תעשיות חמן, חבל מודיעין 7319900

Kinneret, Zmora, Dvir — Publishing House Ltd.
6 Egoz St., Hevel Modi'in Industrial Park 7319900, Israel

Printed in Israel 2022

מסת"ב 978-965-7029-466 ISBN

www.kinbooks.co.il
www.ahavot.com

מוקדש לזכר הסוכנות של מנהלת המבצעים המיוחדים,
שעבדו עם מחתרת הרזיסטאנס הצרפתית במלחמת העולם השנייה
וקפחו את חייהן במחנות הריכוז של נאצוויילר-סטרוטהוף, של
דכאו ושל רוונסברוק:

יולנד ביקמן, דניס בלוך, אנדרה בורל, מדליין דאמרם,
נור אינאיאט חאן, ססילי לפור, ורה לי, סוניה אולצ'נצקי,
אליאן פלוומן, ליליאן רולף, דיאנה ראודן, איבון רודלאט,
ווילט סאבו

ואחיותיהן לנשק, ששמן לא תועד ואשר
גורלן לא נודע עד עצם היום הזה.

2017

מרחוק נראית השמלה בגוון כחול עמוק כאילו נגזרה מפיסת משי אחת. קוויה מלאי החן זורמים בקפלים, מחליקים לאורך קימורי הבובה, שעליה היא מוצגת.

אבל אם תביטו מקרוב, תראו שזאת אשליה. השמלה חוברת לה יחדיו מפיסות ומשאריות בד, שנתפרו זו אל זו בחוכמה רבה כל כך, עד שהפכו למשהו אחר. השנים שחלפו גרמו לה להתיישן, להפוך שברירית כל כך, עד שיש להגן עליה כדי שתוכל להמשיך לספר את סיפוריה בשנים הבאות; על כן הציב אותה צוות המוזיאון בארון זכוכית לצורך התערוכה. פאה אחת של ארון התצוגה עשויה מזכוכית מגדלת כדי לאפשר לצופה לבחון לפרטים את מעשה ידיה של התופרת. כל פיסת בד נתפרה ביד, בתפרים בלתי נראים, זעירים וסדורים לא פחות מאלו שתוכל להפיק כל מכונת תפירה בת זמננו. האנשים שבאו לראות אותה ישתאו למורכבותה וגם לזמן ולסבלנות, שנדרשו כדי ליצור אותה. כאן מוצבת היסטוריה, והיא חלק מההיסטוריה המשותפת לכולנו וגם חלק מההיסטוריה הפרטית שלי.

מנהל המוזיאון נכנס לבדוק שהכול מוכן לפתיחה. הוא מהנהן לאישור, ושאר הצוות יוצא לשתות משהו בבר שמעבר לפינה כדי לחגוג.

אבל אני נשארת מאחור, ורגע לפני שאני סוגרת את התיבה, אני מעבירה את קצות אצבעותיי על חרוזי הכסף העדינים המושכים את העין אל קו המחשוף.

הם מהווים עוד הסחת דעת מתוחכמת ממעשה הטלאים, תפזורת של כוכבים בשמי חצות. אני יכולה לראות בעיני רוחי איך קלטו החרוזים את האור ואיך נמשכה אז עינו של המתבונן מעלה, אל הצוואר, אל קו עצמות הלחיים, אל עיניה של זאת שלבשה את השמלה; עיניים שבמעמקיהן היה אצור אותו אור.

סגרתי את תיבת התצוגה וידעתי שהכול מוכן. מחר ייפתחו דלתות הגלריה, ואנשים יבואו לראות את השמלה, שתמונתה מוצגת על הכרזות התלויות על קירות תחנות המטרו.

וממרחק יחשבו שהייתה גזורה מתוך פיסת משי אחת. ורק כאשר יתקרבו עוד כדי להביט בה, יראו את האמת.

הארייט

פרץ אוויר חם, מעופש, נפלט מסבך המנהרות שמתחת לפני הקרקע, נחבט ברגליי ופורע את שיערי, בזמן שאני נאבקת להעלות את המזוודה הכבדה שלי במדרגות המטרו, אל אור אחר הצוהריים הפריזאי. המדרכה עמוסה בתיירים, המהלכים לאיטם, נעזרים במפות ובטלפונים בשעה שהם מנסים להבין לאיזה כיוון עליהם לפנות. המקומיים, לבושים היטב וצועדים בצעדים מהירים והחלטיים יותר, שבו לאחרונה לתבוע בעלות על עירם, לאחר שבילו את חודש אוגוסט ליד הים, והם מפלסים דרכם בתוך ההמון.

נהר המכוניות זורם על פנינו – געש מתמשך של צבע ושל צליל – וראשי מסתחרר לרגע מתערובת התנועה הזאת וההתרגשות שממלאת אותי מעצם היותי בעיר, שתהפוך להיות ביני למשך שנים עשר החודשים הבאים. אולי אני נראית בשלב זה כמו תיירת, אבל בקרוב אני מקווה שיטעו לחשוב שאני פריזאית אמיתית.

כדי לתת לעצמי רגע להתאושש אני משעינה את המזוודה על המעקה שלאורך הכניסה לתחנת סן־ז'רמן־דה־פרה ובודקת את המייל בטלפון שלי, עוברת שוב על הפרטים. לא שיש בכך צורך – אני זוכרת בעל פה כל מילה:

גברת שואו היקרה,
 בהמשך לשיחת הטלפון שערכנו אני שמחה לבשר שבקשתך
 להתקבל לשנת התמחות אחת בסוכנות גְאִימָה אושרה. ברכות!
 כפי שסיכמנו, אומנם אין ביכולתנו להציע יותר ממשכורת
 מינימום למשרת מתלמדת, אך אנו שמחים על כך שביכולתנו
 להציע לך מגורים בדירה שמעל למשרד.
 ברגע שתסיימי את סידורי הנסיעה שלך, אנא אשרי את
 התאריך ואת זמן ההגעה. אשמח לקבל את פנייך בהגיעך
 לחברה שלנו.
 בברכה,
 פלורנס גאימה, מנהלת.
 גאימה, סוכנות יחסי ציבור,
 רחוב קרדינל 12, פריז 75000.

אני עדיין מתקשה להאמין בכך שהצלחתי לשכנע את פלורנס לקבל
 אותי. היא מנהלת סוכנות יחסי ציבור, המתמחה בתחום האופנה,
 ורשימת הלקוחות שלה מורכבת מחברות קטנות ומחברות הזנק,
 שלא יכולות להרשות לעצמן מחלקה של אנשי תקשורת משלהן.
 היא לא נוהגת לקבל מתלמידים, אבל המכתב וקורות החיים שלי
 היו משכנעים דיים כדי לגרום לה להתקשר אליי (כלומר לאחר
 ששלחתי אותם פעמיים, והיא הבינה שאני לא מתכוונת להניח לה
 לפני שאקבל תשובה). העובדה שהייתי מוכנה לקחת את המשרה
 הזאת למשך שנה שלמה במשכורת מינימום, בצירוף הצרפתית
 השוטפת שלי הובילו לראיון סקיפ רשמי יותר. והמלצה מזהירה
 מהמנחה שלי באוניברסיטה, שהדגישה את העניין שלי בתעשיית
 האופנה ואת המחויבות שלי לעבודה קשה, שכנעה אותה לבסוף
 לקבל אותי.

התכוננתי לחפש דירה להשכרה באחד הפרוורים הנוצצים פחות
 של העיר ולחסוך את כספי הירושה הקטנה, שהשאירה לי אימי
 בצוואתה. כך שההצעה לחדר מעל למשרד הייתה בונים מדהים, ככל

שזה נגע לי. אני אגור באותו הבניין שהוביל אותי אל סוכנות גאימה מלכתחילה.

בדרך כלל אני לא מאמינה בגורל, אבל הרגשתי כאילו איזה כוח פועל כאן, מושך אותי לפריז. מושך אותי אל שדרות סן-ז'רמן. מושך אותי לכאן. אל הבניין שבתמונה.

מצאתי את התמונה בין חפציה של אימי בקופסת קרטון, שנדחקה אל גבו של המדף הגבוה ביותר בארון שבחדר השינה שלי, כנראה בידי אבי. אולי רצה להחביא אותה שם כדי שאמצא אותה רק כשאגדל ואהיה בוגרת מספיק לראות את תכולתה, לאחר שהשנים יחלפו ויכהו את הקצוות החדים של הצער ולא יוכלו להכאיב כל כך. ואולי הייתה זאת תחושת אשמה, שגרמה לו לדחוף את הקופסה החתומה בנייר דבק אל מחוץ לטווח הראייה וההשגה, כדי שהוא ואשתו החדשה לא יצטרכו לראות את התזכורת, הדלה עד כאב, לחלק שלהם בצער הקשה מנשוא, שגרם לבסוף לאימי לשים קץ לחייה.

גיליתי אותה ביום גשום אחד, כשהייתי בשנות העשרה וחזרתי הביתה מהפנימייה לחופשת הפסחא. על אף הטרחה שלהם – הם וידאו שיהיה לי חדר משלי, אפשרו לי לבחור את צבע הקירות והניחו לי לסדר את הספרים, את הקישוטים ואת הפוסטרים שהבאתי איתי כרצוני – מעולם לא הרגשתי שביתם של אבי ושל אימי החורגת היה הבית שלי. זה תמיד היה הבית שלהם, מעולם לא שלי. זה היה המקום, שאליו נאלצתי לעבור כשביתי שלי הפסיק לפתע להתקיים.

הייתי משועממת באותו יום גשום של חודש אפריל. שתי אחיותיי החורגות הקטנות היו גם הן משועממות, מה שאומר שהציקו זו לזו, וההצקות הפכו באופן בלתי נמנע לקריאות גנאי, לריב קולני ואז לכמות נאה ביותר של צווחות רמות ושל טריקת דלתות.

ברחתי אל חדרי ונעצתי את האוזניות עמוק אל תוך אוזניי, נעזרת במוסיקה שלי כדי לחסום את הרעש. בזמן שישבתי בשיכול רגליים

על מיטתני, התחלתי לעלעל בעותק האחרון של ווג. לבקשתי, אימי החורגת עשתה לי מנוי כמתנת חג מולד. תמיד התענגתי על הרגע שבו פתחתי את המהדורה האחרונה של המגזין והבטתי בכל אחד מהעמודים המבריקים, המבושמים, ובדוגמיות הבשמים והתמרוקים היקרים והחדשים – שער אל העולם הנוצץ של אופנת העילית. תמונה של דוגמנית בחולצת טי צהובה בגוון פרחי בכור אביב התנוססה באותו יום בראש כתבה, שכותרתה "צבעי פסטל של ראשית הקיץ". היא הזכירה לי שיש לי אחת די דומה איפשהו בארון הבגדים שלי, בין בגדי הקיץ שכיבסתי וקיפלתי בתשומת לב בסתיו שעבר, ואחר כך העברתי אל המדף העליון והחלפתי ביניהם לכין החולצות החמות יותר והאפורות שאוחסנו שם.

הנחתי את המגזין בצד וגררתי את הכיסא משולחן הכתיבה שלי לכיוון הארון. בזמן שהושטתי יד לעבר ערימה של חולצות קיץ, התחככו קצות אצבעותיי בקרטון הבלוי של הקופסה, שנדחקה אל גבו של המדף.

מעולם לא שמתי לב אליה עד לאותו יום – כנראה כיוון שלא הייתי גבוהה מספיק כדי לראות את הכיתוב – אבל עתה, בזמן שעמדתי על קצות בהונותיי, משכתי את הקופסה אליו וראיתי את שמה של אימי רשום בטוש שחור עבה על סרט ההדבקה שחתם את חלקה העליון.

כל המחשבות על צבעי פסטל של ראשית הקיץ נשכחו באותו רגע; אחזתי בקופסה והורדתי אותה. לצד שמה – פליסיטי – שורבטו המילים "ניירות/תצלומים וכו' בשביל הארייט" בכתב ידו של אבי.

ליטפתי באצבעותיי את המילים, ועיניי נמלאו דמעות למראה שמה, ושמי, שהיו רשומים שם. סרט ההדבקה העבה והחום איבד את דביקותו במהלך השנים ובקול פצפוף רך נפרד מהקרטון, בזמן שנגעתי בו. ניגבתי את הדמעות בשרוול ופתחתי את הקופסה. הניירות בערימה שבתוכה נראו כאילו הושלכו בחיפזון – ובאופן אקראי למדי – בלי סדר מסוים, שרידים מחיי אימי, שהצליחו לאחר מיון גס לעשות דרכם אל ערמת "בשביל הארייט" והגיעו אל קופסה חומה במקום אל שקית אשפה שחורה.

פרשתי אותם על רצפת החדר שלי, הפרדתי בין מסמכים רשמיים – רישיון הנהיגה והדרכון שלה, שפג תוקפם – מעותקים של תעודות בית הספר שלי וברכות יום ההולדת, שהכנתי לה במהלך השנים. בכיתי שוב למראה הציור הגמלוני והילדותי שבו אנחנו אווזות ידיים, רק שתינו לבד. אבל חייכתי מבעד לדמעות כאשר הבנתי, שאפילו בגיל צעיר הוספתי נגיעות אופנתיות, כגון כפתורים גדולים בקדמת השמלות שלנו ותיקי יד תואמים בצבעים עזים. כתב היד בכרטיסי הברכה השתנה במהלך השנים, החל באותיות הדפוס המאומצות של גן החובה ועד לאותיות הכתב העגולות של בית הספר היסודי – מסרים נרגשים של אהבה, שהיא נצרה ושמרה למזכרת. אולי דמיינתי את זה, אבל נראה לי שאפילו אחרי כל השנים הללו התמונות היו מבושמות בשובל חלש של ריח הבושם הקבוע שלה. הריח הפרחוני והמתוק העלה בי זיכרון מלא חיים של הבקבוק השחור בעל המכסה הכסוף, שעמד על שולחן האיפור שלה – בושם צרפתי בשם ארפז'.

אבל לא היה די בציורים ובברכות שלי. לא היה בהם כדי למשוך אותה מתוך החולות הטובעניים של הבדידות ושל הכאב, שבסופו של דבר הכריעו אותה ומשכו אותה מטה, עמוק כל כך, עד שדרך המילוט היחידה שמצאה הייתה המוות. שמה – שפירושו בלטינית אושר – היה אחת האירוניות הגדולות ביותר בחייה, שהיו הכול, חוץ מאשר מאושרים. הפעם היחידה, שבה נראתה באמת מאושרת, הייתה כאשר ניגנה על הפסנתר שלה, הולכת לאיבוד בתוך המוזיקה שבקעה מבין ידיה, אשר ריחפו בחוסר מאמץ על הקלידים. גוש של כאב חנק את גרוני, מוצק כמו אבן, בזמן שהפרדתי את כרטיסי הברכה והנחתי אותם בערימה מסודרת: העדות לכך שאימי אהבה אותי כל כך, אבל האהבה הזאת, בסופו של דבר, לא הצליחה להציל אותה.

כאשר הצלחתי לבסוף להניח את שאר הניירות בצד ולנגב את עיניי, הפניתי את תשומת ליבי לצרור של תצלומים בתחתית הקופסה. בראשם היה אחד שגרם לנשימתי להיעצר: זה היה תצלום שלה מערסלת אותי בזרועותיה, פלומת שיער התינוקת שלי נראית כמו הילה, כאשר אור השמש ששטף פנימה דרך חלון סמוך אלינו נלכד בה.

האור, שגרם לה להיראות כמו מדונה בציורי הרנסנס, שטף בזהב גם את תווי הפנים התינוקיים שלי, ונדמה כאילו הוארתי באהבה שזרחה מעיניה בשעה שהביטה בי. על מפרק כף ידה נראה בבידור צמיד הקמעות המוזהב, שאני עונדת עתה. אבי נתן לי אותו ביום הולדתי השישה עשר והסביר כי היה שייך לאימי ולאימה לפנייה. מאז ענדתי אותו מדי יום. בתצלום יכולתי לזהות חלק מהקמעות, התלויים כיום סביב מפרק כף ידי – מגדל אייפל הזעיר, סליל החוטים והאצבעון. חשבתי שאבי ודאי צילם את התמונה כאשר היינו רק שלושתנו – וזה הספיק. כאשר היינו עולם ומלואו.

הנחתי את התצלום בצד. מצאתי לו מסגרת ולקחתי אותו איתי בחזרה לבית הספר, כדי שיעמוד על אדן החלון שלידי מיטתי ואוכל לראות אותו כל יום בלי לדאוג לכך שזה יעצבן את אבי או ירגיז את אימי החורגת – התזכורת הזאת למה שהיה לפני ואשר היו מעדיפים לשכוח. כאילו הנוכחות שלי בביתם לא הייתה מספקת כשלעצמה. היו בקופסה גם כמה תמונות מבית הספר: תמונות שלי בחולצה הלבנה ובאפודת הימאים שלי, יושבת זקופה על רקע שמי הבד הכחולים של הצלם, מחייכת את החיוך הזהיר שלי. היא שמרה את כולן, שנה אחר שנה; באחת מהן השיער הבלונדיני-ארמוני שלי אסוף לאחור בסרט כחול כהה, ובשנייה אסוף בזנב סוס; אבל הבעת הדריכות זהה תמיד.

הרמתי את אחרון תצלומי בית הספר מקרקעית הקופסה. בשעה שפתחתי את כיסוי הבריסטול בצבע קרם, נפלה עוד תמונה אל חיקי. זה היה תצלום בשחור לבן, מתעגל ומצהיב מיושן. אולי נשכח מזמן, ודאי נלכד בטעות תחת הערימה.

משהו בתמונה הזאת – אולי החיוכים של שלוש הנערות שהופיעו בה או ההידור של גזרות החליפות שלבשו – תפס את תשומת ליבי. שיק אירופאי קרן מהן. כשהסתכלתי יותר מקרוב, התחוויר לי שצדקתי. הן עמדו לפני חלון ראווה, שמעליו צוירו מספר הבית – 12 – והמילים *דלאוויניה, חייט*. כשלקחתי את התמונה אל החלון כדי לבחון אותה טוב יותר באור, יכולתי לפענח את המילים, בצרפתית

ללא ספק, על שלט האמייל שהיה מחובר לבניין, ועליו נכתב רחוב קארדינל – הרובע השישי.

זיהיתי את הנערה משמאל. בתוויה העדינים, בשיערה הבהיר ובחיוכה העדין דמתה באופן ברור לאימי. הייתי בטוחה שזאת חייבת להיות סבתי, קלייר. זכרתי את דמותה במעורפל מדפדוף באלבומי תמונות משפחתיות ישנים (היכן נמצאים האלבומים הללו עכשיו?) ואימי סיפרה לי שאימה נולדה בצרפת. עם זאת מעולם לא סיפרה עליה הרבה יותר מזה ורק עכשיו עלה בדעתי, כי זה מוזר ששינתה נושא בכל פעם ששאלתי שאלות על הסבתא הצרפתייה הזאת.

ואכן, כאשר הפכתי את התמונה, היו רשומים מאחור בכתב יד מעוגל שלושה שמות: קלייר, ויוויאן, מיריי, והמילים פריז, מאי 1941.

ידעתי שאני נאחזת בקש, אבל איכשהו התמונה הישנה הזאת – פיסה מהסיפור המשפחתי של אימי – הייתה לחלק חשוב מהמורשת שלי. כל כך מעט נותר מהצד הזה של משפחתי, עד שהקשר הרופף הזה, לאחד הדורות הקודמים שלי, היה בעל משמעות עצומה בשבילי. היא ישבה בתוך מסגרת, לצד תמונת האם והתינוקת, וליוותה אותי לאורך שארית ימי בית הספר שלי ובהמשך גם באוניברסיטה. התחלתי לגלות התעניינות נלהבת בעסקי האופנה, עוד לפני שגיליתי את התמונה הנשכחת בקופסת הקרטון, אך אין ספק שתמונת שלוש הנשים הצעירות וההדורות האלו, העומדות בפינת הרחוב הזו יותר מארבעים שנה קודם לכן, העצימה בי את המשיכה. אולי אהבת האופנה כבר הייתה בדמי, אבל בזכות התמונה הזאת החלו חלומותיי לקבל צורה. זה נראה כמו גורל, כאשר איתרתי את הכתובת – רחוב קארדינל 12 – בטיול בית ספר לפריז ומצאתי את עצמי עומדת לפני חלון זכוכית, שנכתב עליו השם סוכנות גאימה, יחסי ציבור (מומחים לאופנה). באותו רגע הוכרע עתידי. השלט הזה פתח בפניי כיוון מקצועי, שמעולם לא ידעתי כי היה קיים, ורחף אותי להגיש

בקשה להתמחות ביחצנות אופנה, ברגע שסיימתי את התואר במנהל עסקים ובצרפתית.

היססתי לפני שיצרתי קשר עם הסוכנות, מאחר שהייתי חסרה את הביטחון שנדרש כדי לנקוט מהלך בלתי צפוי שכזה – ובהיעדר כל תמיכה מאבי. נהפוך הוא, אבא ניסה תמיד לדכא את התעניינותי באופנה, ונראה כי לא היה מרוצה מבחירת המקצוע שלי. אבל סבתי קלייר ושתי חברותיה דרבנו אותי; הן חייכו אליי מהתמונה בשחור לבן, שניצבה על שולחן הכתיבה שלי לצד המחשב הנייד, כאילו אמרו, סוף־סוף! למה את מחכה? בואי ומצאי אותנו! והנה אני כאן, בפריז, באחר הצהריים של חודש ספטמבר, מיישרת את הז'קט שלי ומחליקה את שיערי, לפני שאני מגלגלת את המזוודה לאורך המדרכה ההומה ולוחצת על פעמון הדלת של המשרד.

חלונות הזכוכית, המכוסים למחצה בתריסים הנושאים את הלוגו של סוכנות גאימה וחוסמים את הבוהק של שמש אחר הצהריים, מחזירים לי את בכואתי החרדה, ומתחוור לי שליבי הולם במהירות. נעילת הדלת משתחררת בנקישה, ואני פותחת אותה בדחיפה ונכנסת אל אזור קבלה מואר ברכות.

קירות צרפתיים צבועים בגוון אפור ועליהם תלויים עותקים ממוסגרים של כריכות מגזינים – ווג, פריז מאטץ', אל – וצילומי אופנה. אפילו ממבט ראשון אני יכולה לזהות את טביעת האצבע האומנותית של צלמים כמו מאריו טסטינו, אנני לייבוויץ ופטריק דמארשלייה. זוג ספות מינימליסטיות, מרופדות בפשתן לא פרקטי בעליל בגוון שנהב, עומדות זו מול זו משני צידי שולחן נמוך, שעליו מונח מבחר מהגיליונות העדכניים של כתבי עת לאופנה במגוון שפות. לרגע אני מדמיינת את עצמי צוללת לתוך אחד מהם, בועטת מעליי את הנעליים הצובטות את רגליי הנפוחות מהמסע.

במקום זה אני ניגשת ללחוץ את ידה של פקידת הקבלה, שקמה ויצאה מאחורי שולחנה כדי לברך אותי. הדבר הראשון שבו אני מבחינה, הוא סבך התלתלים הכהה, הממסגר את פניה ונופל על כתפיה. והדבר השני הוא השיק חסר המאמץ שלה. השמלה השחורה

הקטנה שהיא לובשת חובקת את חמוקי גופה, ונעלי הבובה השטוחות שעל רגליה מוסיפות מעט מאוד לקומתה הזעירה. מייד אני מרגישה גבוהה באופן מביך, מגושמת על עקביי הגבוהים ויומרנית ברשמיות המחויטת של החליפה שלי והחולצה הלבנה הצמודה, שהייתה מקומטת מהמסע ומהחום.

אך למרבה המזל, הדבר השלישי שאני מבחינה בו הוא חיוכה הידידותי, המאיר את עיניה הכהות בשעה שהיא מברכת אותי במילים, "שלום, את ודאי הארייט שואו. אני סימון טיבו. נעים מאוד להכיר אותך. ממש חיכיתי לרגע שתצטרפי אליי – אנחנו עומדות להיות שותפות לדירה, נחלוק את הדירה בקומה העליונה." בזמן שהיא מדברת, היא מהנהנת לעבר הקרניז המעוטר שעל התקרה מעל לראשינו, ותלתליה מרקדים. אני כבר מחבבת אותה ומרגישה הקלה מכך שהיא אינה אחת הצרפתיות הרזות, המסוגננות והסנוביות, שדמיננתי כי יהיו העמיתות שלי.

סימון מכניסה את המזוודה שלי מאחורי שולחן הכתיבה שלה ואז מובילה אותי דרך דלת בירכתי אזור הקבלה. אני מודעת מייד לזמזום צלצול הטלפונים ולרחש המלמולים השקטים במשרד יחסי הציבור העמוס. אחד מחצי תריסר העובדים לערך – מנהלי התיקים ועוזריהם – קם ללחוץ את ידי, אבל האחרים בחדר שקועים לגמרי בעבודתם ומתפנים רק לניד ראש קצר, בשעה שאנחנו חולפות על פניהם. סימון נעצרת לפני דלת עץ בקצה החדר ונוקשת. אחרי רגע קול קורא, "אנטדה!" ואני מוצאת את עצמי עומדת לפני שולחן כתיבה רחב ממהגוני, שמאחוריו יושבת פלורנס גאימה, מנהלת הסוכנות.

היא מרימה את מבטה ממסך המחשב שלה ומורידה את המשקפיים בעלי המסגרת הכהה שהרכיבה. היא לבושה ללא דופי בחליפת המכנסיים ההדורה ביותר שראיתי בחיי. אולי שאנל? או איב סן לורן? שיערה בגוון בלונד פסים מעוצב באופן שמבליט את עצמות הלחיים

* Entrez! צרפתית: יבוא! (כל הערות השוליים הן של המתרגמת)

הגבוהות שלה ומחמיא לקו הלסת, שמתחילים להיראות בו סימנים ראשונים של הגיל. צבע עיניה הוא גוון חמים של חום-ענבר, ונראה כאילו הן קוראות אותי כספר פתוח.
 "הארייט?" היא שואלת.

אני מהנהנת, קפואה לרגע, כאשר מלוא המשמעות של מה שעשיתי מכה בי. שנה? בסוכנות יחסי הציבור המקצועית והמובילה הזאת? בבירת האופנה של העולם? מה אני עושה כאן? וכמה זמן ייקח להם לגלות עד כמה אין לי – טירונית שזה עתה סיימה אוניברסיטה – הכישורים לתרום משהו בעל ערך לעבודה שהם עושים כאן? ואז היא מחייכת. "את מזכירה לי את עצמי לפני שנים רבות, כאשר עשיתי את צעדי הראשונים בתעשייה. הפגנת גם אומץ וגם נחישות במאמץ שלך להגיע לכאן. אולי את גם מרגישה מעט מוצפת ממש ברגע זה?"

אני שבה ומהנהנת, עדיין לא מסוגלת למצוא את המילים.
 "ובכן, זה רק טבעי. את אחרי מסע ארוך ואת ודאי עייפה. סימון תלווה אותך לדירה ותיתן לך להתארגן. קחי לך את סוף השבוע כדי להתאקלם. העבודה מתחילה ביום שני. זוג ידיים נוסף יתקבל בכרכה. אנחנו כל כך עסוקים בהכנות לשבוע האופנה."
 אזכור שבוע האופנה של פריז, אחד האירועים החשובים בלוח השנה של אופנת העילית, העצים את החרדה שבלאו הכי הרגשתי, וזה כנראה ניכר בפניי, כי היא מוסיפה, "אל תדאגי. את תסתדרי מצוין."

אני מצליחה למצוא שוב את קולי ופולטת, "מרסי, * מאדאם גאימה." אבל אז הטלפון שעל שולחנה מצלצל, והיא משחררת אותנו בחיוך נוסף ובנפנוף של ידה ומתפנה לקבל את השיחה.
 סימון עוזרת לי לסחוב את המזוודה שלי במעלה חמש קומות של מדרגות תלולות וצרות. הקומה הראשונה, היא מסבירה, משמשת כסטודיו לצילום ומושכרת לצלמים. אנחנו מציצות מבעד לפתח

* Merci בצרפתית: תודה.

כדי להעיף מבט. זה חדר אחד עצום, עם קירות לבנים נקיים; ריק, למעט זוג מסכים מתקפלים באחת הפינות. חלונותיו הגבוהים ותקרתו הגבוהה הופכים אותו לחלל המושלם לצילומי אופנה.

שלוש הקומות הבאות מושכרות בשכירות משנה למשרדים. לוחיות הפליז על דלתותיהם מכריזות כי החדרים מאוכלסים על ידי חברת רואי חשבון וצלם. "פלורנס צריכה לדאוג שהבניין יכסה את העלויות שלו", אומרת סימון. "ותמיד יש אנשים שמחפשים משרד קטן לשכור בסן־ז'רמן. עם זאת אחד מתנאי השכירות הוא שלא ניתן להשכיר את החדרים בקומה העליונה, וכך הם יכולים לשמש את העובדים כהטבה. למזלך ולמזלי!"

הקומה העליונה של הבניין מובלעת תחת שיפוע הגג ויש בה סדרה של חדרים קטנים, ששניים מתוכם משמשים לאחסון, מלאים בארונות תיוק, בקופסאות של חומרי משרד ישנים, במחשבים שיצאו מכלל שימוש ובערמות של מגזינים. סימון מראה לי את המטבחון הקטנטן, שבו יש רק בקושי מקום למקרר, לכירה ולכיור, ואת הסלון, שבפינה אחת שלו עומדים שולחן גבוה בסגנון ביסטרו עם שני כיסאות ועוד ספה קטנה צמודה בגבה לקיר הנגדי. הממדים הקומפקטיים זכו לפיצוי הולם ולמעלה מכך בדמות פתחי התאורה, שנקבעו בשיפוע הגג ואפשרו לאור השמש לזרום פנימה. אם אני עומדת על קצות אצבעותיי ומותחת מעט את צווארי, אני יכולה לראות את קו הרקיע של פריז ופיסה מגג הכנסייה, שנתנה לשדרות סן־ז'רמן את שמה.

"וזה החדר שלך", אומרת סימון ופותחת עוד דלת. הוא זעיר – יש מקום בקושי למיטת יחיד אחת מברזל, לשידת מגירות ולמסילה לתליית בגדים, שנראית כאילו חולצה מאיזה מחסן מתישהו בעבר הרחוק.

אם אני מתכופפת תחת שיפוע התקרה, אני יכולה לראות דרך הריבוע הקטן של חלון הגג, ים של גגות צפחה, שעליהם מפוזר צי של ארוכות ושל אנטנות טלוויזיה תחת שמי ספטמבר כחולים וצלולים.

אני מסתובבת אל סימון בחיוך.

היא מושכת בכתפיה בהתנצלות. "זה קטן, אבל..."
 "זה מושלם," אני אומרת. ואני מתכוונת לזה. כי הדרך הקטנטן
 הזה הוא שלי. החלל הפרטי שלי למשך שנים עשר החודשים הבאים.
 ואיכשהו, אף כי מעולם לא ראיתי אותו בחיי, יש לי תחושת שייכות
 לכאן: אני מרגישה בבית.

תצלום ישן, שנשכח מזמן והתגלה במקרה בקופסה של זיכרונות
 מתפוגגים, הוא הקשר הקלוש והיחיד שלי למקום הזה. אבל, מצד שני,
 אין לי שום קשרים חזקים אחרים בחיים, כך שהחיבור השברירי הזה,
 דק כמו חוט משי בלוי ומיושן, היה לעורק החיים היחיד שאני מכירה,
 וקשר אותי אל חדר השינה הזעיר הזה, בכניין לא מוכר, בעיר זרה.
 הוא משך אותי לכאן, ואני מרגישה דחף חזק לראות לאן ייקח אותי,
 לעקוב אחריו שנים רבות לאחור ולחזור איתו דורות, אל המקור שלו.
 "טוב, כדאי שאחזור לעבודה." סימון מעיפה מבט בשעונה.
 "נותרה עוד שעה לפני שסוף השבוע יכול להתחיל רשמית. אני אתן
 לך לפרוק. נתראה אחר כך." היא יוצאת, סוגרת את דלת הדירה
 מאחוריה, ואני שומעת את צעדיה נמוגים במורד המדרגות.
 אני פותחת את המזוודה ונוכרת תחת הבגדים המקופלים בקפידה,
 עד שקצות אצבעותי נתקלות במסגרת הקשה, העטופה לשם הגנה,
 בין קפליה של אפודת צמר.

נדמה כאילו עיניהן של שלוש הנשים הצעירות שבתמונה ננצות
 בשלי, בזמן שאני בוחנת את פניהן בפעם האלף, בחיפוש אחר רמזים
 על חייהן. בזמן שאני מניחה את התמונה על שידת המגירות שלי
 מיטתי הצרה, אני מודעת יותר מתמיד עד כמה אני נטולת שורשים
 וכמה חיוני בשבילי לדעת עליהן עוד.

אני לא רק מחפשת לדעת מי הן; אני מנסה לגלות גם מי אני.

הצלילים התכליתיים של אלו שהולכים הביתה בסופו של שבוע
 עבודה עולים מהרחוב למטה ומחלחלים דרך החלון שלי. אני בדיוק

תולה את אחרוני הבגדים שלי על המתלה, כאשר אני שומעת את דלת הדירה נפתחת. סימון קוראת, "קוקו!" ומופיעה בפתח חדרי אוחת בבקבוק, הזכוכית זרועה פניני כפור מהיין הלבן הצונן שבתוכו. "תרצי כוסית? חשבתי שאנחנו צריכות לחגוג את הערב הראשון שלך בפריז." היא מרימה את שקית הקניות שהיא אוחת בידה השנייה, ואומרת, "יש לי גם כמה דברים קטנים לנשנש ליד היין, מאחר שעוד לא היה לך זמן לערוך קניות. אני יכולה לקחת אותך מחר לסוור בחנויות."

היא סוקרת את החדר, קולטת את הנגיעות האישיות שהוספתי לו – כמה ספרים שיושבים על המיטה ליד בקבוק הבושם וקופסת תכשיטים מחרסונה מצוירת של אימי, שבתוכה מעט התכשיטים שלי: כמה זוגות עגילים ומחרוזת פנינים. אני מניחה בתוכה גם את צמיד הקמעות, כאשר אני מסירה אותו כלילה.

כשסימון מבחינה בתצלום, היא מניחה את שקית הקניות שלה ומתכופפת כדי להביט בו יותר מקרוב.

אני מצביעה לעבר הבלונדינית משמאל. "זאת סבתא שלי, קלייר, מחוץ לבניין הזה ממש. היא הסיבה שבגללה הגעתי לכאן." סימון מרימה אליי מבט, הבעה של חוסר אמון על פניה. "וזאת, היא אומרת ומצביעה על הדמות הימנית בשלישייה, "הסבתא שלי, מיריי. עומדת מחוץ לבניין הזה ממש עם סבתא שלך קלייר."

היא צוחקת, בזמן שפי נפער בתדהמה.

"את צוחקת!" אני קוראת. "זה צירוף מקרים מדהים." סימון מהנהנת, אבל אז היא מנערת את ראשה. "ואולי זה לא צירוף מקרים כלל. אני כאן, כי סבתא שלי הלהיבה אותי בסיפורים על חייה בפריז בזמן המלחמה, והקשרים שלה עם עולם האופנה העילית הם הסיבה שבגללה אני עוברת כאן, בסוכנות גאימה. נראה שהיסטוריה משותפת הובילה את שתינו לכאן."

אני מהנהנת לאט, מהרהרת בזה, ואז מרימה את התמונה הממוסגרת ומקרבת אותה אליי כדי לבחון את פניה של מיריי לפרטי פרטים. עיניה הצוחקות וקבוצות השיער הסוררות המבצבצות מהסרט

שמסיט אותן לאחור מעל מצחה; נדמה לי שאני יכולה למצוא דמיון בינה לבין סימון.

אני מצביעה לעבר הדמות השלישית, האישה הצעירה במרכז הקבוצה. "אני תוהה מי זאת הייתה? שמה רשום על צידה האחורי של התמונה. ויויאן."

הבעתה של סימון הופכת לפתע רצינית, ואני קולטת משהו שאני לא ממש מצליחה לזהות, זיק של עצבות, או פחד, או אולי כאב? דאגה בעיניה. אבל אז היא לובשת הבעה קלילה ואומרת, בזהירות, "אני חושבת שהחברה שלהן, ויויאן, חיה גם היא כאן ועבדה איתן. זה לא מדהים לדמיין את שלושתן עובדות ממש כאן אצל דלאווינייה?"

האם אני מדמינת, או שהיא מנסה להסיט את הדיון מיויאן? סימון ממשיכה, "סבתא שלי, מיריי, סיפרה לי שהן ישנו בחדרים הקטנים האלו, מעל לאטלייה*, בשנות המלחמה. לרגע נדמה לי כי אני שומעת קולות צחוק מהדהדים בין קירות הדירה הזעירה, בזמן שאני מדמינת את קלייר, את ויויאן ואת מיריי כאן.

"תוכלי לספר לי עוד על הזמנים שבהם סבתא שלך בילתה כאן בשנות הארבעים?" אני שואלת בלהיטות. "ייתכן שאמצא רמזים לכמה מהשאלות שיש לי על ההיסטוריה המשפחתית שלי."

סימון מביטה בתצלום, הבעתה מהורהרת. ואז היא מרימה את עיניה לפגוש בשלי ואומרת, "אני יכולה לספר לך את מה שאני יודעת על סיפורה של מיריי. והוא קשור קשור הרחק לסיפוריהן של קלייר ושל ויויאן. אבל הארייט, אולי את צריכה לשאול רק את השאלות שאת לגמרי בטוחה שאת רוצה לשמוע את התשובות עליהן."

אני מביטה בה במבט יציב. האם אמנע מעצמי את ההזדמנות לגלות פרטים על המשפחה היחידה, שאליה יש לי רגשי שייכות

* atelier צרפתית: סדנה, בית מלאכה.

כלשהם? למחשבה הזאת זיק של אכזבה מפלח אותי, והוא חזק כל כך עד שנשימתי נעתקת.

אני חושבת על החוט השברירי, שטווה את עצמו בחזרה לשנים עברו, קושר אותי אל אימי, פליסיטי, ואותה אל אימה שלה, קלייר. ואז אני מהנהנת. יהיה הסיפור אשר יהיה – מי שלא אהיה – אני חייבת לדעת.

1940

פריז השתנתה מאור.

מובן כי חלק מהדברים נותרו כפי שהיו: מגדל אייפל התנוסס עדיין כמו סימן קריאה וניקב את השמיים, כנסיית סאקר-קר ישבה עדיין בראש הגבעה שלה מונמארטר וצפתה על תושבי העיר העסוקים בענייניהם, והסרט הכסוף של הסן עדיין עשה את דרכו המפותלת על פני ארמונות עבר, כנסיות וגנים ציבוריים, הקיף את התמוכות החיצוניות של אגפי הנוטר-דאם באיל-דה-לה-סיטה* וגעש תחת הגשרים שחיברו את הגדה הימנית והשמאלית של הנהר. אבל משהו השתנה. היו לכך סימנים ברורים, כמו קבוצות החיילים הגרמנים שצעדו לאורך השדרה, והדגלים שהתנופפו על חזיתות הבניינים, עצלים ומאיימים; אוושות הבר המודפס בצלבי קרס בשחור ולבן על רקע אדום-דם, נראו למיריי בזמן שחלפה תחתיהם, קולניות לא פחות מכל הפצצה אווירית. לא, היא יכלה להרגיש עוד משהו שהיה שונה, משהו פחות מוחשי, בזמן שעשתה את דרכה מתחנת הרכבת של מונפארנאס בחזרה אל סן-ז'רמן. זה היה נוכח במבטים

* Île de la Cité אחד משני האיים הטבעיים שבנהר הסן, ליבה של פריז ההיסטורית ומרכז שלטוני ודתי.

המובסים בעיניהם המושפלות של האנשים, שמהירו לחלוף על פניה, היא שמעה את זה בהגייה הקשה והמונוטונית של הקולות הגרמניים, שעלו מהשולחנות שמחוץ לבתי הקפה והברים, וזה הגיע עד הבית בדמות הרכבים הצבאיים, שנשאו עליהם עוד סממנים נאציים – אותם סמלים שנראה שהיו עתה בכל מקום – בשעה שחלפו במהירות לידה, בכל הרחובות.

המסר היה ברור. עיר הבירה של ארצה כבר לא הייתה שייכת לצרפת. היא ננטשה על ידי הממשלה שלה, נמסרה על ידי הפוליטיקאים של המדינה כמו כלה בנישואי הסדר חפוזים. רבים מאלו, אשר כמו מיריי, נסו מפני התקדמות הכוחות הגרמניים כמה חודשים קודם לכן, שבו עתה הביתה, לעיר ששינתה פניה. כמו תושביה נראה כאילו העיר מרכינה ראשה בבושה בפני התזכורות האלימות שניכרו בכל מקום. פריו הייתה עתה בידיים גרמניות.

בשעה שאור אחר הצוהריים החל למתוח את הצללים שהטילו מסגרות החלון על פני שולחן החיתוך גדול הממדים, רכנה קלייר מעט קרוב יותר לחצאית, שעליה תפרה סרט עיטור. היא סיימה בכמה תפרי חיזוק מהירים והשתמשה במספריים, שהיו תלויים על סרט סביב צווארה, כדי לחתוך את החוט. היא לא הייתה מסוגלת להתאפק, פיהקה ואז התמתחה, מעסה את עורפה הכואב כדי לשחרר את מאמץ יום העבודה. היה כל כך משעמם באטלייה בימים אלו, כאשר רבות מהבנות עזבו ולא היה עם מי לרכל ולצחוק בהפסקות. המשגיחה, מדמואלז* ואנייה, הייתה במצב רוח גרוע עוד יותר מהרגיל, בשעה שהעבודה נערמה, משדלת את התופרות לתפור מהר יותר ואז מתנפלת עליהן בשל המעידה הקלה ביותר באיכות, שבדרך כלל – כך חשבה קלייר – הייתה קיימת רק בדמיונה.

* Mademoiselle צרפתית: העלמה

היא קיוותה כי כמה מהבנות האחרות יחזרו בקרוב, עכשיו כאשר הממשל החדש אירגן רכבות מיוחדות שיחזירו עובדים למקומות העבודה שלהם בפריז, ואז לא תרגיש בודדה כל כך בלילות בחדרי השינה שמתחת לרעפים. רחשי העיר שמאחורי החלונות נשמעו לקלייר עמומים בימים אלו, ודממה משונה נפלה ברגע שהתחיל העוצר בשעה עשר בלילה. אבל בחשכה השקטה הבניין חרק ומלמל לעצמו, ולפעמים דימתה קלייר לשמוע צעדים בלילה והתכסחה בשמיכה עד מעל לראשה, כשראתה בעיני רוחה חיילים גרמנים פורצים ומחפשים עוד אנשים לקחת למעצר.

קלייר לא ברחה כמו רבות מהתופרות האחרות, באותו יום בחודש יוני שבו נפלה צרפת בידי הנאצים, אף שהייתה הצעירה שבהן. זאת פשוט לא הייתה חלופה מבחינתה לרוץ בחזרה הביתה, לחבל ברטאן, עם הזנב בין הרגליים, כאשר רק לאחרונה הצליחה לברוח מכפר הדייגים הקטן שבפורט-מיון, מקום שבו לאיש לא הייתה אפילו טיפת סגנון והאנשים היחידים שנותרו היו קשישים, כאלה שהסריחו מסרדינים או שני הדברים גם יחד. מתוך קלות הדעת של הנעורים החליטה לקחת סיכון ולהישאר בפריז. וזאת התגלתה כבחירה טובה, מאחר שהממשלה נכנעה כדי שהגרמנים יאפשרו לעיר להישאר שלמה. עזיבתם של כמה מעמיתיה הבכירים יותר גרמה לכך שאפשרו לה לעבוד על כמה מההזמנות המעניינות יותר שנשלחו מהסלון שבקומת הקרקע. בקצב הזה אולי תצוד את תשומת ליבו של מיסייה דלאווינייה ותגשים את חלומה להפוך לעוזרת בסלון, ואז לאשת מכירות, בלי שתיאלץ להעביר עוד שנים מייגעות ורבות מדי בחדר התפירה.

היא יכלה לדמיין את עצמה לבושה בחליפה מחויטת ללא רבב, שיערה אסוף בפקעת אלגנטית, מייעצת ללקוחות הגדולים ביותר של דלאווינייה בענייני האופנה האחרונה. יהיו לה שולחן משלה עם כיסא מוזהב קטן וחבורה של עוזרים, שיקראו לה מדמואזל מיינארדייה ויקפצו למלא כל פקודה שלה.

המנהלת לחצה על מתג החשמל, מאירה את החדר שבו החלו כמה מהנערות להניח במקומם את כלי העבודה עם סוף היום, מאחסנות את

המספריים ואת כריות הסיכות והאצבעונים שלהן בתיקיהן ותולות את חלוקי העבודה הלבנים על שורת הווים שליד הדלת. שלא כמו לקלייר, לרובן היו בתים בעיר לחזור אליהם, והן מיהרו אל משפחותיהן ואל ארוחות הערב שלהן.

מדמואזל ואנייה נעצרה מאחורי כיסאה של קלייר והושיטה יד אל החצאית. היא אחזה בה אל מול האור החד של הנורות העירומות שמעליהן כדי לבחון את הבגד מקרוב. שפתיה, שהיו כבר חרושות קמטים עמוקים – התוצאה הבלתי נמנעת של גילה ושל עשרים הסיגריות שנהגה לעשן ביום – התכווצו, וקמטיהן העמיקו עוד יותר בשעה שהידקה אותן זו אל זו בריכוז. לבסוף הניעה את ראשה בהנהון חד והחזירה את החצאית לקלייר. "גהצי אותה ותלי אותה, ואז תוכלי גם את לאסוף את הדברים שלך."

מדמואזל ואנייה הבהירה תמיד, כי אלו שנהנו מהיתרון של מגורים בדירה למעלה בבית האופנה היו כפופות לה, עד שהחליטה כי עבודת יומן תמה, גם אם לעיתים פירוש הדבר היה עבודה על הזמנות חשובות אל תוך שעות הלילה המאוחרות. קלייר הייתה נרגזת מכך שנאלצה, כרגיל, להישאר מאוחר יותר משאר התופרות, ובחיפזון שנבע מעצבנותה נתפס העור הרך של פנים מפרק כף ידה בקצה המגהץ הלוהט. היא נשכה את שפתיה כדי לא לצעוק בקול רם בתגובה לכאב הצורב של הכווייה. כל מהומה רק תמשוך את תשומת ליבה של מדמואזל ואנייה, ואז תתאחר עזיבתה למשך עוד נזיפה על כך שלא התנהלה בזהירות הראויה בזמן העבודה.

היא תלתה את החצאית על מתלה הבגדים למשך הלילה, מחליקה את בד הטוויד, בעל המרקם המחוּספס מעט על בטנת המשי האדומה שלו, ומתפעלת מהאופן שבו הסרט יצר ניגוד שהחמיא לקו המותן. זה היה עיצוב בעל יופי קלאסי, טיפוסי לעבודתו של דלאווינייה, והתפרים הקטנים והנקיים שלה היו ממש בלתי נראים, כיאה לבגד המהודר. החייט כמעט סיים לעבוד על הז'קט התואם, והחליפה החדשה תהיה מוכנה בקרוב להישלח לבעליה.

קלייר הסתובבה כששמעה את קול הצעדים על המדרגות ואת

הדלת הנפתחת, במחשבה שזאת כנראה אחת מהתופרות האחרות ששכחה משהו וחזרה לאסוף אותו.

אבל הדמות שעמדה בפתח לא הייתה אחת התופרות. זאת הייתה נערה אחרת, שתלתליה הכהים הקיפו את פניה, שהפכו רוזת וחיוורות כל כך, עד כי עברו כמה רגעים עד שקלייר הצליחה לזהות אותה. העלמה ואנייה דיברה ראשונה. "מיריי!" קראה. "חזרת!" היא לקחה צעד לעבר הדמות שבפתח, ואז נעצרה וריסנה את עצמה, מאמצת מחדש את הרשמיות הרגילה שלה. "אז החלטת לחזור, מה? טוב מאוד, נשמח לעוד זוג ידיים. החדר שלך למעלה פנוי. קלייר יכולה לעזור לך להציע את המיטה שלך. גם אסתר חזרה איתך?"

מיריי נענעה בראשה והניחה יד אחת על משקוף הדלת כאילו נזקקה לתמיכה. ואז דיברה, קולה צרוד מצער. "אסתר מתה." היא התנודדה מעט, והאור החד בחדר התפירה גרם לכתמים השחורים תחת עיניה להיראות כמו חבורות טריות.

דממה רוויית הלם השתררה, בשעה שקלייר והמנהלת נתנו למילותיה של מיריי לחלחל, ואז אספה מדמואזל ואנייה את עצמה מחדש.

"בסדר, מיריי. את עייפה לאחר המסע שלך. זה לא הזמן לדיבורים. עלי למעלה עם קלייר. תשני טוב הלילה ומחר תוכלי לתפוס את מקומך מחדש בקבוצה." הנימה שלה התרככה מעט, כשהוסיפה, "טוב שחזרת אלינו."

קלייר, שהייתה קפואה עד אותו הרגע מההופעה המפתיעה והמוזרה, של חברתה ומהדברים הנוראים שבפיה, מיהרה לגשת אל מיריי וכרכה סביבה זרוע בחיבוק מהיר. "בואי," אמרה ולקחה את התיק מידה של מיריי. "יש מעט לחם וגבינה במטבח. את בטח רעבה." בצעדים מהירים, קלים, הובילה את מיריי, שעקבה אחריה בקצב איטי יותר במעלה המדרגות.

מאחר שהרגישה כי נחוץ למיריי מעט זמן להסתגל מחדש לדירה, קלייר העסיקה את עצמה בהצעת המיטה בשבילה ואז בהכנת ארוחת ערב דלה לשתייה. בזמן שחלקה את ההקצבה השבועית שלה, תהתה

קלייר לרגע מה יאכלו מחר, אבל הדפה את המחשבה הצידה. היה חשוב יותר שמיריי תאכל היטב הערב. אולי תוכל למצוא כמה ירקות למרק. ועכשיו, כאשר גם מיריי כאן, הן יוכלו לקבל הקצבה כפולה, מה שיעזור להן להמשיך הלאה. "אה-טאבל!"* קראה. אבל כאשר מיריי לא הופיעה מייד, הלכה לחפש אותה.

מיריי פתחה את דלת החדר, שאסתר גרה בו כאשר הגיעה לפריז כפליטה מפולין, בהיריון, נואשת להגן על העובר שלה. כמה חודשים מאוחר יותר נולדה לה תינוקת בחדר הזעיר שבעליית הגג, אשר קיבלה את השם בלאנש. קלייר זכרה את היראה שמילאה אותה, כאשר ראתה את אסתר נשענת על הכריות שלה ומחזיקה בזרועותיה את בתה שזה עתה נולדה. היא לא תשכח לעולם את הבעת ההתעלות והתשישות על פניה של אסתר, בשעה שהביטה אל תוך הכחול העמוק של עיני התינוקת שלה; אהבתה הייתה מיידית ועזה.

בשעה שמיריי עמדה בפתח חדרה הישן של אסתר, כרכה קלייר זרוע סביב כתפיה. "מה קרה לה?" שאלה בשקט.

מיריי הביטה במשענת המיטה העשויה ברזל ובמזרן העירום, ופניה נטולות הבעה, בשעה שסיפרה לקלייר בקול חרישי כיצד נלכדו בזרם הפליטים שברחו מפריז, בזמן שהכוחות הגרמניים פרצו את קו מז'ינו והתקדמו אל הבירה. הדרך דרומה הייתה חסומה בהמוני אזרחים כאשר המטוס הבודד תקף, צולל שוב ושוב כדי לצלוף בקהל באש מקלעים. "אסתר הלכה לחפש אוכל לבלאנש. כאשר מצאתי אותה, נראו פניה שלוות כל כך. אבל הדם היה בכל מקום, קלייר. בכל מקום."

פניה המבועתות, פעורות העיניים, של קלייר התכרכמו, ודמעותיה החלו לזרום. "ובלאנש?" לחשה. "גם היא מתה?"

מיריי נענעה בראשה. ואז הסתובבה להביט בקלייר, פוגשת סוף סוף במבטה, וזיק של התרסה חלף בעיניה. "לא, הם לא לקחו את בלאנש. היא מוגנת עם משפחתי בדרום מערב צרפת. אימי ואחותי

* A table! צרפתית: לשולחן!

מטפלות בה שם. אבל למען בטחונה שורשיה חייבים להישאר בגדר סוד, כל זמן שהנאצים ממשיכים ברדיפה הברברית של היהודים. את מבינה, קלייר? אם מישהו שואל, פשוט תאמרי שאסתר ובלאנש מתו שתיהן."

קלייר הנהנה בזמן שניסתה, ללא הצלחה, לעצור את זרם הדמעות בשרוולה.

מיריי הושיטה יד ואחזה בכתפיה בעוצמה שתבעה את תשומת ליבה. "תשמרי את הדמעות שלך, קלייר. יהיה זמן להתאבל כאשר כל זה יסתיים, הזמן הזה עדיין לא הגיע. עכשיו עלינו לעשות כל שביכולתנו כדי להחזיר מלחמה, להתנגד לסיוט הזה."

"אבל איך, מיריי? הגרמנים נמצאים בכל מקום. אין שום דבר שנוכל לעשות כאשר הממשלה שלנו מוותרת על צרפת."

"תמיד יש מה לעשות, לא משנה כמה קטנים ולא משמעותיים נראים המאמצים שלנו. אנחנו חייבים להתנגד." היא חזרה שוב על המילה הזאת בהדגשה שגרמה לעיניה של קלייר להתרחב בפחד.

"את מתכוונת...? האם תהיי מעורבת...?"

תלתליה הכהים של מיריי רקדו באופן שהיה בו משהו מהנחישות של פעם, וכל תוויה הביעו מרי כשהנהנה. ואז שאלה, "ואת, קלייר? מה תעשי את?"

קלייר נענעה בראשה. "אני לא בטוחה... אני לא יודעת, מיריי. אני בטוחה שאין שום דבר שאנשים רגילים כמוני וכמוך יכולים לעשות." "אבל אם האנשים הרגילים לא יעשו דבר, מי יקום וייתייצב נגד הנאצים? לא הפוליטיקאים של וישי, שהם בוכות של המשטר החדש, ולא הצבא הצרפתי, שהחטיבות שלו שוככות ונרקכות במחפורות שלאורך החזית המזרחית. רק אנחנו נותרנו, קלייר. אנשים רגילים כמוך וכמוני."

אחרי הפסקה קלייר השיבה. "אבל את לא פוחדת, מיריי? להיות מעורבת בצורה מסוכנת כל כך... וממש מתחת לאפו של הצבא הגרמני? פריז שלהם עכשיו. הם בכל מקום."

"פעם פחדתי. אבל ראיתי מה הם עשו לאסתר ולכל כך הרבה

אחרים, שהיו בדרך באותו יום. ל'אנשים רגילים'. ועכשיו אני כועסת. והכעס חזק יותר מהפחד. "קלייר משכה בכתפיה ומיריי הרפתה את אחיזתה בהן. "מאוחר מדי, מיריי. עלינו לקבל את העובדה שדברים השתנו. צרפת היא לא המדינה היחידה שנפלה בידי הגרמנים. תני לבעלות הברית להילחם. בימים אלו המאבק להישאר בחיים קשה מספיק גם בלי ללכת לחפש בעיות במקום אחר."

מיריי פסעה לאחור אל תוך המסדרון הצר, הושיטה ידה אל ידית הדלת לחדרה של אסתר וסגרה אותה בחוזקה.

קלייר משכה בעצבנות בשולי חולצתה, לא בטוחה מה היא אמורה לומר. "יש קצת אוכל..." החלה לומר.

"זה בסדר, השיבה מיריי בחיוך, שלא הצליח לסלק את העצבות מעיניה. "אני לא רעבה הערב. אני חושבת שפשוט אפרוק את הדברים שלי ואלך לישון."

היא פנתה לעבר חדר השינה שלה ואז נעצרה, בלי להביט לאחור. קולה היה רגוע ושקט כשאמרה, "את טועה, קלייר. זה אף פעם לא מאוחר מדי."

הארייט

בשעה שאני שוכבת בחשכה הלא מוכרת של חדר השינה החדש שלי, מקשיבה לקולותיה של פריז בלילה, העולים מהרחובות שמתחתי, אני חושבת על מה שסימון סיפרה לי על סבתי עד כה. נראה לי חשוב לנצור את המילים שלה, על כן התחלתי לכתוב אותן ביומן שהבאתי איתי. התכוונתי להשתמש בו כדי לתעד את שנת העבודה שלי בפריז, אבל הסיפור של קלייר ושל מיריי נראה כל כך קשור אליי, חלק כל כך חיוני ממי שאני, עד שאני רוצה לזכור כל פרט.

בשעה שאני קוראת שוב את העמודים הראשונים, אני חייבת להודות כי אני מרגישה מעט אכזבה מכך שהייתה זו מיריי, אשר רצתה להצטרף לתנועת ההתנגדות, לרזיסטאנס, ולא קלייר, שבכנות הצטיירה בעיניי מעט חסרת עמוד שדרה בהשוואה אליה. היא הייתה צעירה, אני מזכירה לעצמי, ולא חוותה את זוועות המלחמה באופן שבו חוותה אותן מיריי. רעשי הרקע של התנועה במרחק שני רחובות ממני, על שדרות סן־ז'רמן, נקטעים על ידי יבבת סירנות משטרותיות. הרעש הפתאומי שלהן גורם לליבי להאיץ. בשעה שאני מקשיבה להן נמוגות, אורות העיר מאירים בזהר כתום עמום את חלון עליית הגג שלי. אני שולחת יד להרגיע את עצמי, נוגעת במוטות משענת המיטה שמאחורי ראשי. מגע המתכת צונן, על אף חמימותו הלחה של הלילה

הפריזאי. המזרן שעל מיטתי נוסף בוודאי לפני זמן לא רב, והוא נוח מספיק, אבל האם ייתכן שזו אחת מהמיטות המקוריות שהיו בדירה פעם, מזמן? האם קלייר ישנה כאן? או אסתר והתינוקות שלה, בלאנש? אני מתהפכת על צידי, מקווה שהשינה תבוא. באור הקלוש נראית התמונה שעל שידת המגירות בתוך המסגרת שלה, זוהרת מעט. אני בקושי מצליחה לזהות את שלוש הדמויות, אף על פי שאיני יכולה לראות את פניהן בחשכה.

אני נזכרת במילות האזהרה של סימון קודם לכן, על כך שעליי לשאול רק שאלות שאני לגמרי בטוחה שאני רוצה לשמוע את התשובות עליהן. מה גרוע יותר, אני תוהה: להתוודע לזוועות המלחמה כמו מיריי, או לבחור להדחיק עד כמה שניתן כמו קלייר? סימון ודאי הבינה כי ארגיש מעט מאוכזבת מהסבילות של סבתי ומחוסר הרצון שלה להצטרף למאבק נגד הכיבוש. אולי זאת הייתה הסיבה שבגללה לא רצתה לספר לי את הסיפור. אבל איך תוכל משהי מאיתנו כיום לדעת איך הרגישו האנשים שחוו פלישה לארצם? איך הרגישו אנשים שחיו במחסור ובפחד, נתונים לחסדיו של שלטון זה, תחת האיום המתמשך של מעשי אלימות אקראיים? איך יוכל משהו מאיתנו לדעת כיצד היה מגיב?

לבסוף אני נרדמת. אני חולמת על שורות של נערות בחלוקי עבודה לבנים, ראשיהן רכונים על עבודתן, בעודן תופרות את חלקיו של נהר אין סופי של משי אדום כדם.

1940

מיריי רעדה בזמן שחיכתה מחוץ לחנות הטבק ברחוב בופון, מעמידה פנים שהיא ממתינה לאוטובוס. היה קר מאוד, ורגליה היו קפואות. היא ידעה כי מאוחר יותר, בדירה, כאשר תרחץ אותן בקערה של מים מחוממים, בהונותיה יעקצו ויצרבו בזמן שאבעבועות הקור שניקבו אותן יימסו.

כדי להסיח את דעתה מהקור עברה שוב במחשבתה על ההנחיות ווידאה שהיא מבינה אותן היטב. חכי כאן עד שגבר במגבעת המבורג אפורה עם סרט ירוק ייכנס לחנות. הוא יצא עם עותק של לה טמפ. היכנסי לחנות וקני עותק של העיתון, שאלו את המוכר אם נותר לו עותק של העיתון מאתמול. הוא ייתן לך עותק מקופל, שיוציא מתחת לדלפק. שמרי אותו היטב בתיק שלך. לכי למטרו בתחנת רכבת אוסטרליץ וקחי רכבת בחזרה לסן־ז'רמן־דה־פרה. ליד שולחן פינת, בירכתי קפה־דה־פלור, תראי גבר יושב עם שיער בצבע חול, לבוש עניבת משי עם דוגמת פייזלי. הצטרפי אליו כאילו את פוגשת חבר, והוא יזמין לך קפה. בזמן שאת שותה את הקפה שלך, שימי את העותק המקופל של העיתון על השולחן. כשתעזבי, אל תיקחי אותו איתך. זאת לא הייתה הפעם הראשונה שבה העבירה הודעות בשביל הרשת. זמן קצר לאחר חזרתה לפריז, כאשר לקחה אל המצבעה

בד משי לצביעה כדי שיתאים לשמש בטנה של שמלת ערב, דיברה עם איש הקשר במקום. מישהו שניחשה שהיה עשוי להיות מעורב בפעילות הרזיסטאנס. דרכו הכירה חברים ברשת, ועד מהרה נתנו לה משימות כמו המשימה הזאת. היא הייתה מודעת לכך שבתחילה בחנו אותה, מוודאים כי היא מי שטענה שהיא וכי היא שליחה אמينة. היא לא הייתה בטוחה אם ההודעות שהעבירה עד כה היו אמיתיות. אבל המשימה של היום הייתה מעט שונה מהרגיל, והיא שיערה כי הקירבה של מקום האיסוף לתחנת הרכבת אוסטרליץ, שהייתה אחת מנקודות הכניסה לפריז לרכבות מהמזרח ומהדרום, וכן נקודת שילוח של טרנספורטים למחנות עבודה, הייתה בעלת משמעות. לכן ניסתה להתעלם מהקור, שחלחל דרך סוליות נעליה, אשר נשחקו במהלך הקילומטרים הרבים שהלכה בהן, והעמידה פנים שהיא בוחנת לוח זמנים של אוטובוס, כאשר מזווית העין קלטה את הלקוח במגבעת ההמבורג נכנס אל חנות הטבק.

ענן של חמימות, רעש ועשן סיגריות עטפו את מיריי, בשעה שפתחה את הדלת ונכנסה מבעד לפתח של קפה-דה-פלור. היא פילסה דרכה סביב העמודים לכיוון הפינה הפנימית של החדר, ליד הבר מצופה לוחות העץ, כפי שהורו לה. על ספסל סמוך לדלת צחקה בשאגות קבוצה של חיילים במדים נאציים, אחד מהם נקש באצבעותיו באוויר כדי לסמן למלצר שייגש, והזמין עוד בקבוק יין. כשמיריי חלפה על פניהם, קפץ אחד החיילים על רגליו וחסם את דרכה. ליבה הלם נגר כלוב צלעותיה למחשבה שיבקש לראות מה היא נושאת בתיקה ויחשוף את ההודעה שהייתה חבויה בין דפי העיתון. אבל במקום זה קד קידה מודגשת והעמיד פנים שהוא מציע לה את מושבו, לקול מצהלות חבריו.

מיריי הצליחה להתגבר על הדחף הראשון שלה לירוק בפניו, ועל הדחף השני שלה להסתובב ולברוח משם, גייסה חיוך מנומס ובניד ראש

דיפלומטי עקפה את החייל והתקדמה אל השולחן בפינה הפנימית, שבה ישב גבר עם שיער בצבע חול, לכוש עניבת משי עם דוגמת פייזלי ולגם קפה-קדם*, בזמן שהוא קורא בעיתון לה-טמפ משלו.

הגבר הניח את העיתון וקם על רגליו כאשר התקרבה, והם התחבקו כאילו הם מכירים זה את זה היטב. למשך רגע שאפה את ריח האפטר-שייב היקר שלו – שילוב מתוחכם של עץ ארז ושל ליים – ואז התיישבה על הספסל מולו.

מלצר הופיע, והגבר הזמין לה קפה, בזמן שהוציאה כבדרך אגב את העיתון המקופל מתיקה והניחה אותו על גבי זה שעל השולחן. הגבר התעלם ממנו לחלוטין והסיט את שני העיתונים הצידה כדי שיוכל לרכון אליה כדרכו של אוהב.

“אני מיסייה לרו”, אמר. “ואת, אני מניח, מיריי? אני שמח להכיר חברה חדשה לדרך שלנו.”

היא הנהנה, מרגישה מבוכה וחוסר ביטחון, לא בטוחה מה היא אמורה לומר לגבר הזה שלא ידעה עליו דבר, אף שהוא, ככל הנראה, ידע דבר או שניים עליה.

היא מילאה את משימתה, ועתה לא רצתה אלא לפלס דרכה אל מחוץ לבית הקפה ולמהר בחזרה אל השקט ואל ההגנה של חדרון עליית הגג שלה. אבל הכריחה את עצמה להישאר במקומה, לחייך ולהנהן, לשחק את המשחק.

שתיקה רגעית השתררה ביניהם בשעה שהמלצר הופיע, הניח ספל קפה לפני מיריי והחליק תחת המאפרה שבמרכז השולחן פתק, שעליו שרבט את המחיר. מיסייה לרו ניצל את ההזדמנות, וכאשר הקפה הגיע, הזיז את שני העיתונים ותחב אותם כבדרך אגב לתוך כיס המעיל, שהיה תלוי על מסעד כיסאו.

הוא הביט בה בזמן שהרימה את כוס החרסינה העבה, ונשפה בזהירות בתכולתה כדי לקרר אותה במידה מספקת כדי לקחת לגימה.

* המקבילה הצרפתית לקפה הפוך או קפוצ'ינו: אספרסו בחלב מוקצף.

הקפה לא היה רע – מעט מימי, אבל טעם העולש* לא השתלט עליו לגמרי. "אז, האם את אחת מהתופרות של דלאווינייה? מה מצבך של עולם אופנת העילית בימים אלו? אני שומע כי ניתנו לכל בתי האופנה הגדולים רישיונות מיוחדים כדי לאפשר להם להמשיך בעסקים. נראה שחברינו הגרמנים אוהבים להלביש את נשותיהם ואת פילגשיהם במיטב האופנה הצרפתית."

הוא דיבר בקול מדוד, בנימה של מי שמגלגל שיחה נעימה, אבל היא זיהתה בדבריו את הבוז המרומז כלפי הכובשים.

"אנחנו עסוקים יותר מתמיד," הסכימה. "אפילו עם שני צוותי תגבור למיצוי היכולת שלנו, אנחנו מתקשים לעמוד בביקוש. כל אישה לבושה היטב בפריז, ורוצה עדיין להתחדש בחליפה ובשמלת ערב אופנתית לעונה. וזה נכון, שאף שהממשלה קוצבת את המזון שאנחנו אוכלים ואת הדלק לחימום הבתים שלנו, היא דאגה לוודא שלא תהיה הגבלה על הכפתורים ועל הסרטים. עם זאת, לעיתים ייתכן קושי להשיג כמות מספקת של בד, והמחירים שערורייתיים, כמובן." מיסייה לרו הנהן. "איזה גן שעשועים מוזר הפכה פריז בשביל הגרמנים. בעוד התושבים שלה גוועים ברעב וקופאים מקור, המתיישבים החדשים צועדים בסך במיטב הבדים ובעיצוב ברמה הגבוהה ביותר, שותים יינות מבציר משובח ומבלים להנאתם במולן-רוז'."**

מיריי נדהמה שוב מהחזות השלווה שלו כאשר דיבר; רק מרירותן של המילים הפרה את נימת השיחה הקלילה שבה נאמרו. בזמן שלגמה מהקפה שלה, שהלך והתקרר, שאל אותה מיסייה לרו סדרת שאלות בנוגע לאטלייה. במה הייתה כרוכה עבודתה? כמה תופרות עבדו שם? וכמה גרו מעל לחנות? כאשר הניחה את ספלה הריק בחזרה על הצלוחית, הושיט את ידו מעבר לשולחן והניח אותה על שלה. לצופה המזדמן זאת נראתה

* צמח העולש, באנגלית Chicory, שימש ומשמש גם כיום כתחליף לקפה.
** Moulin Rouge צרפתית: טחנת הרוח האדומה. שמו של תיאטרון, שבו מוצגים מופעי קברט צרפתי מסורתי.

מחווה פשוטה של אינטימיות רומנטית. "תודה לך על העזרה, מירי, אמר. "אני תוהה, האם תהיי מעוניינת לעזור לנו מעט יותר? אף כי עליי להזהיר אותך, הסכנות מאוד מוחשיות ומאוד רציניות." היא חייכה אליו ומשכה את ידה משלו, כמצופה מנערה ביישנית ומהוגנת. "אני רוצה לעשות כל מה שביכולתי כדי לעזור, אדוני. "אם כך, ייתכן שיש תפקיד נוסף בשבילך. חברנו המשותף, צפּע הבדים, יודיע לך. תודה שהגעת לכאן היום, מירי. שמרי על עצמך." היא קמה על רגליה, הדפה את כיסאה לאחור ואספה את מעילה ואת תיקה. "גם אתה, מיסייה לרו."

בזמן שעזבה את בית הקפה, החזירה מבטה אל הגבר עם השיער בצבע חול והעניבה עם הדפס הפייזולי, ששילם למלצר. הוא עמד ולבש את מעילו במשיכת כתפיים, והיא הצליחה לזהות רק פניה של עיתון מקופל, שרק בקושי נראתה, במקום בו בצבצה מכיסו.

מחוץ לחלונות הגבוהים של חדר התפירה עטו שמי דצמבר גוון דהוי של אפור מתכתי, זהה לזה של מדי הכובשים הנאצים, כאילו גם הם איבדו כל תקווה ונכנעו לסדר החדש. נדמה היה לקלייר כי האור העז, שקרן ממנורות החשמל מעל לראשה, בוחק לא פחות מהזרקורים, שסרקו את החשכה בחיפוש אחר מטוסים של בעלות הברית; אלומות האור שלהן נראו למרחוק למי שהציץ מבעד לוויילונות ההאפלה, שכיסו את חלונות עליית הגג בלילה. כאשר התפרים שטו והתערפלו מול עיניה, לאחר שהתאמצה להתמקד ולהתרכז במשך שעות על גבי שעות, קירבה מעט אל פניה את העליונית של שמלת הערב האדומה מבד קרפ סיני, עליה עבדה. הייתה רוח פרצים במקום שבו ישבה סמוך לחלון, אבל היא לא הייתה מחליפה אותו עם אף אחת מהתופרות האחרות בשביל כיסא קרוב יותר לרדיאטורים העשויים ברזל יצוק שלאורך הקיר הנגדי. היא הייתה זקוקה לאור כדי לעבוד. ובימים אלו הרדיאטורים הללו ממילא לא הקרינו חום רב כל כך, מאחר שהפחם

לכבשן במרתף הוקצב במשורה. לעיתים קרובות היה נכבה ולא שב לפעול למשך ימים רבים, אף כי תמיד היה די פחם כדי לשמור על האש בוערת באח שבסלון, כדי שללקוחות יהיה מספיק חם בהגיעם למדידות.

קלייר והתופרות האחרות היו כולן רזות יותר עכשיו; הן התקיימו על ההקצבות הזעומות, שהיה עליהן לעמוד בתור בסופי השבוע כדי לקבלן. אך כשהביטה סביב השולחן, התחוור לה שזה ניכר רק בפניהן, היכן שהאורות הטילו את צילן של עצמות לחיים ושל עיניים שקועות. גופן נראה נפוח, מרופד היטב תחת חלוקיהן הלבנים, כשעל גופן של כמה מהנערות התקשו הכפתורים להיסגר ונפערו. האשליה נבעה משכבות הבגדים שלבשו כדי לנסות לשמור על חום גופן, בשעה שישבו לעבוד באטלייה.

דלאווינייה תפירה עילית היו עמוסים מתמיד, והמרוץ לחג המולד היה, כך התברר, קדחתני עוד יותר מאשר בשנים שלפני המלחמה. פריז הייתה לנווה מדבר של אסקפיזם נהנתני באירופה הקרועה לגזרים, והגרמנים נהרו אליה כדי להוציא את משכורותיהם על מאכלים בשוק השחור, על יין ועל שמלות מעצבים לנשותיהם ולפילגשיהם. גם כספם היה שווה יותר כעת, כששער החליפין נסק כמעט עד עשרים פרנקים לרייכסמארק*.

אפילו הנשים הגרמניות, אשר הוצבו בפריז כדי לעזור להפעיל את הממשל החדש, יכלו להרשות לעצמן פריטי אופנת עילית שיוצרו במיוחד בשבילן. נשות המכירות בסלון כינו אותן מאחורי גבן בארסיות "עכברים אפורים", כי בבואן למדידות הן נראו כל כך מרושלות וחסרות טעם.

מדמואזל ואנייה יצאה מהחדר לכמה דקות כדי להביא עוד גליל של בד המוסלין הדק, שלא עבר הלבנה, בו השתמשו כדי להכין דגמים של הבגדים המסובכים יותר. ברגע שנגזרו וחוברו יחדיו, הופרדו הבדים הזולים הללו מחדש והשתמשו בהם בתור תבניות, שיבטיחו כי

* רייכסמארק היה המטבע הגרמני בין השנים 1924-1948.

הבדים היקרים יותר, ששימשו לתפירת הבגדים הסופיים, יהיו גזורים במדויק ובמינימום של בזבז.

קלייר ניצלה את היעדרה של מדמואזל ואנייה והצטרפה לפטפוט ולרכילות עם שאר התופרות סביב השולחן; הייתה שמועה שאחת הדוגמניות מהסלון ניהלה רומן עם חייל גרמני, והדעות בין הבנות היו חלוקות. חלקן היו המומות ומלאות גועל, אבל אחרות שאלו איזו ברירה נותרה לנערות כמוה? עכשיו, כאשר כל זכר כשיר גופנית ששרד עד כה וגילו מתאים לעבודה, נשלח לעבוד בבתי החרושת ובמחנות בגרמניה, נשארו מעט גברים צרפתים, עד שלא נותר לנשים צרפתיות צעירות אלא לבחור האם להישאר בתולות זקנות או לתת למאהב גרמני עשיר לטפח אותן ולפנקן.

קלייר הציצה מתחת לריסיה במיריי, שישבה לצידה. היא נראתה כל כך מרוחקת בימים אלו. מיריי לא הצטרפה יותר לפטפוטים והמשיכה להתמקד בשקדנות בעבודתה. היא הייתה מוטרדת כל הזמן, רחוקה מרחק רב מהחברה מלאת החיוניות ושמחת החיים שהייתה לפני הכיבוש, ורוב הזמן נראתה שקועה במחשבותיה. היא גם התבודדה יותר בערכים ובסופי השבוע, ולעיתים קרובות נעלמה בלי להזמין את קלייר להצטרף אליה. קלייר נוכחה לדעת כי אין טעם לשאול שאלות, כשמיריי פשוט חייכה אליה בעיניה העצובות נענעה בראשה וסירבה לענות. אולי היא באמת שיחקה במשחקי ה"רזיסטאנס" שלה, כפי שאיימה שתעשה ברגע שחזרה לפריז, אבל קלייר לא יכלה לראות איזו טובה יכולה לצמוח מדבר כזה. עם זאת, אם מיריי רוצה ללבוש את מעטה החשאיות הזה ולהתבודד, אז שיהיה.

אבל קלייר התגעגעה לחברות שחלקן פעם. היו רק שתי נערות נוספות שישנו בהדרים מעל לחנות באותו רגע, והן היו בקבוצת התופרות השנייה, לכן נטו להדיר את קלייר מהציאות המשותפות שלהן בסופי השבוע, כנראה כיוון שהניחו כי תבלה את זמנה עם מיריי. קלייר חתכה חוט והחליקה על הבד האדום, מתענגת על תחושת היוקרה המדומה. אצבעותיה, המחוספסות מקור ומעבודה, נתפסו מעט בכד הקרפ.

היא שפשפה את אגודלה בעורן המבוקע של אצבעותיה, והתחושה החזירה אותה לשנות הילדות שבילתה בפורט-מיון. אחרי שאימה נפטרה מדלקת ריאות, בשל הלחות והקור והתשישות, והותירה לבתה היחידה אצבעון כסף וכרית סיכות ממולאת קפה טחון, הייתה קלייר אחראית על תיקון הגרביים והבגדים של אביה ושל ארבעת אחיה הגדולים. הסיכות והמחטים החלידו במהירות באוויר היס, והיה עליה להפסיק לעיתים קרובות כדי לשפשף אותן בנייר זכוכית, ובכך למנוע מהן מלהתקשות ומלהשאיר על בד חולצותיהם של אביה ושל אחיה כתמים חומים קטנים, שנראו כמו טיפות דם קרוש. כשישבה לתפור ליד התנור במטבח של הקוטג' שהיה ביתה, נפערו באצבעותיה הסדוקות חתכים כואבים, ונחישות שקטה צמחה בתוכה: המורשת של אימה, מחטים וסיכות, תהפוך לדרכון שיוציא אותה משם. זה כל מה שהיה לה. היא תשתמש בזה כדי לשנות את הנתיב שלה, תסרב ללכת בעקבותיה של אימה. את מקום האבל על אובדן אימה, שפחת עם הזמן, תפסה המחשבה על הקבר בחצר הכנסייה שעל הגבעה, שהפכה בלתי נסבלת בשביל קלייר. במקום זאת העדיפה לחשוב על אפשרות של חיים במקום אחר, מלא בהידור ובתחכום. לכן התרכזה ביצירת תפרים קטנים יותר ונקיים יותר, תופרת במהירות, אך בקפידה.

כמיהתה של קלייר לדברים יפים הייתה סוג של בריחה משנות התבגרותה המחוספסות והקשות בקוטג' מלא גברים, שבילו את ימיהם בחילוץ מלכודות הסרטנים ממימיו הקרים של האוקיינוס האטלנטי. כאשר אביה ואחיה יצאו עם הסירות, הציעה שירותי תפירה לשכנים בכפר, גבתה מהם כל פעם כמה פרוטות ושמרה את המטבעות בגרב ישן, שתחבה בתחתית סל התפירה שלה. לאט לאט הפך הגרב כבד יותר, וקצהו נמתח בשעה שהמטבעות הצטברו. יום אחד ספרה את כספה וגילתה שהיה לה סכום מספיק לכרטיס רכבת לפריז.

אביה בקושי הגיב כאשר אמרה לו שהיא עוזבת. היא חשדה שיותר מכל תהיה זאת הקלה בשבילו – פה אחד פחות להאכיל. קלייר גם הרגישה כי הזכירה לו יותר ויותר את אשתו המתה, אימה, תזכורת

שככל הנראה צבטה את ליבו באשמה בכל פעם שהביט בה. הוא ודאי יודע שזה לא המקום המתאים בשבילה לחיות בו, אמרה לעצמה; הוא לא יכול להאשים אותה בכך שהיא רוצה לעזוב. הוא הסיע אותה אל התחנה בקווימפר ונתן לה טפיחה מגושמת על הכתף בשעה שהרכבת נעצרה.

בתחנה הרים את תיקה והושיט לה אותו כשעלתה במדרגות הקרון. זאת הייתה, פחות או יותר, ברכת הדרך שיכלה לצפות לה. היא הסיטה הצידה את העליונית של שמלת הערב האדומה ונאנחה. ובכן, היא הגיעה עד פריז, רק כדי שהמלחמה תשבש את תוכניותיה לבנות לעצמה חיים טובים יותר. היא עדיין בילתה את ימיה כפופה על התפרים הקפדניים שלה, היא עדיין קפאה רוב הזמן מקור, והיא הייתה רעבה יותר ממה שהייתה אי פעם בביתה.

המחשבה על המשפחה שהשאירה מאחור בפורט-מיון הציפה אותה בגל של רחמים עצמיים ושל געגועים הביתה. היא דמינה את חיוביהם העליזים של אחיה, בשעה שחזרו הביתה אל הקוטג' שליד המזח: תיאו פורע את שיערה, וואן-פול מרים את המכסה מעל לסיר הקוטריאד שהכינה לארוחת הערב, כדי לגנוב טעימה מנזיד הדגים הטעים, בעוד לוק ומארק מסירים את מגפיהם ליד דלת הכניסה. האם חולצותיהם נותרו קרועות, עכשיו כאשר איננה שם, וגרביהם מחוררים? היא התגעגעה לצליל צחוקם ולקנטוריהם העדינים, וכן לרגיעה שהשרתה עליה נוכחותו של אביה, בשעה שישב בכורסה שלו, שוזר חבל או פורם חוטים שהסתבכו. זה היה מצחיק, חשבה, כי במקום להרגיש את הצפיפות כאשר היו כולם יחד בקוטג' הזעיר, נראה החדר תמיד גדול וריק מדי כאשר לא היו שם.

ואז התנערה מהתחושה ואמרה לעצמה שהתפלשות ברחמים עצמיים לא תעזור יותר. בזמן שתקעה את המחט בזהירות בחזרה אל תוך כרית הסיכות של אימה, הזכירה לעצמה כמה רחוק הגיעה על אף הקשיים. העיר היא עדיין מקום שיש בו אין ספור הזדמנויות ביחס לכפר הדייגים בברטאן. היא הייתה רק צריכה לעשות מאמץ, לצאת קצת יותר כדי שהזדמנויות האלה יוכלו למצוא אותה.

לרכישת הספר המלא לחצי כאן